

Κυριακή 14 Φεβρουαρίου 2016

ΔΙΗΓΗΜΑ
ΣΩΤΗΡΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

**Επιστροφή στους γνώριμους τόπους
από έναν αγαπημένο συγγραφέα**

ΣΕΛ. 5

Ζωή στην κόψη

Ιστορίες υψηλής έντασης
και ποιητικής σχεδόν εκφοράς
απαρτίζουν τη νέα συλλογή
διηγημάτων του **Σωτήρη Δημητρίου**

ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΚΟΥΖΕΛΗ

«**Ε**ίχε εμμονή με το μοιραίο». «Μετά το λύκειο η ζωή της ήταν σπαρμένη αγκάθια». «Η ανομοιότητα έτρεφε τη λαγνεία του». Πρώτες προτάσεις, εναρκτικές ισάριθμων διηγημάτων, δημιουργούν προσδοκίες για ιστορίες υψηλής έντασης, προσιώνονται αφηγήσεις πυκνής, ποιητικής σχεδόν εκφοράς. «Είχε εντοπίσει τους φίλους και τους συγγενείς που το μάσημά τους τον ενοχλούσε». «Η πρωίδα αυτής της ιστορίας μύριζε τον θάνατο». Ερεθιστικά ανοίγματα, στις ιστορίες του νέου βιβλίου του Σωτήρη Δημητρίου, με το οποίο επιστρέφει σε γνώριμους τόπους και τρόπους της πεζογραφίας του, χαρακτηριστικά δικούς του.

Η επιστροφή με αυτοπεποίθηση στην προσωπική θεματολογία του έχει τη σημασία της. Συγγραφέας ψημένος και έμπειρος, εδραιωμένος στην εκτίμηση των κριτικών και καταξιωμένος στη συνείδηση του αναγνωστικού κοινού, με την αιφνίδια βίαιη εμφάνιση της κρίσης προ πενταετίας ο Δημητρίου χειρίστηκε επιδέξια τον πανικό πολλών συγγραφέων, ώριμων και ανώριμων, την επιτακτική ανάγκη να μιλήσουν για τον μαρασμό της χώρας, να τοποθετηθούν για τη νέα οικονομική και κοινωνική συνθήκη που ενέσκηψε. Με δύο αλληγορικά αφηγήματα, ένα ουτοπικό (*Η σιωπή του ξερόχορτου*, Πατάκης, 2011) και ένα δυστοπικό (*Κοντά στην κοιλιά*, Πατάκης, 2014), παρέκαμψε τον σκόπελο της αναπαράστασης, της ευθείας αναμέτρησης με την εποχή και τα γεγονότα δημιουργώντας με το χιούμορ και την παρωδία μια κριτική απόσταση ανάμεσα στον αναγνώστη και στη βιούμενη πραγματικότητα. Ήταν μια επιλογή που διέσωσε το συγγραφικό του κύρος, δίνοντας δύο κείμενα που αντλούν

Μια τυχαία συνάντηση σε ένα «παγκάκι» ή στη στάση του λεωφορείου γίνεται για τον Σωτήρη Δημητρίου το κουμπί χάρην του οποίου ράβει ένα «φόρεμα»

από τη στοχαστική, τη σατιρική, τη φανταστική πλευρά της πεζογραφίας του. Οι καλύτερες στιγμές του όμως παραμένουν, θεωρώ, τα ρεαλιστικά του διηγήματα με πρωταγωνιστές ανθρώπους των λαϊκών στρωμάτων και μικροαστούς, μοναχικούς, εμμονικούς, παράξενους, ακατέργαστους, τραχείς, ιδιόρρυθμους.

Στη διαδρομή του Δημητρίου, οι χαρακτήρες του ήταν παρίες, περιθωριακοί, μετανάστες, αποσυνάγωγοι. Στη γραμμή του Βουτυρά και του Πικρού, του Μπτσάκη και του Σκαρίμπα παρατήρησε το ξενότροπο, την κοινωνική εκτροπή, τη σεξουαλική παρέκκλιση, τη διαστροφή. Σε τούτη τη συλλογή οι χαρακτήρες μοιράζονται στο περιθώριο και στο προσκήνιο της αστικής ζωής και της ζωής της υπαίθρου. Ο Πήλιος, Αρβανίτης από το Λαδοχώρι, είναι ένας περιθωριακός, γραφικός μπεκρής, αλλά η πειρόπισσα γιαγιά που βαριακουεί και ξαναανακαλύπτει τον κόσμο μόλις αποκτά ακουστικό στο «Γυαλιά με τζάμι» είναι μια συνηθισμένη περίπτωση ηλικιωμένης γυναίκας. Ένας κοινός δημόσιος υπάλληλος είναι ο πρωταγωνιστής μιας επι-

κής κρυφής ζωής στο «Ολβιος πατέρας». Ένας φυσιολογικός ταξιδιώτης ο επιβάτης λεωφορείου στο «Μεταστροφή». Ένας κανονικός ακίνητος, αμίλητος κι αγέλαστος στρατιώτης ο τσολιάς της «Νύχτας του θριάμβου» του Ευρο 2004. Καμιά σχέση με την πόρνη μάνα του «Βαλέρια» της πρώτης συλλο-

ρης», η ένταση καταλήγει σε μεγάλο δραματικό βάθος, σε καταστάσεις τελεσιδικές, χωρίς επιστροφή. Αποπλάνηση, αιμομιξία, θάνατος, φόνος. Νοσπρές παρεκκλίσεις από πορείες που ξεκινούν με τις αγαθότερες των προθέσεων, από την επιθυμία για προσφορά, για το καλό, από την οικουμενική

έκθεσης, αποφασίζει να εντοπίσει και να καταστρέψει όλα τα αντίτυπα των βιβλίων του. Επιδίδεται σε μια σχολαστική και κοπιώδη αναζήτηση των έργων του με τον απελπιστικό ψυχαναγκασμό ήρωα του Σαραμάγκου, για να απαλλαγεί από το αβάσταχτο άγχος με ένα μεγαλοπρεπές, ελληνικότατο «δε γαμιέται».

Ο τόμος κλείνει με ένα διήγημα ποιητικής («Ελληνική στοιχία») που πιάνει το νήμα της συλλογής *Το κουμπί και το φόρεμα* (Πατάκης, 2012) που παρεμβλήθηκε στα «αφηγήματα της κρίσης». Μια τυχαία συνάντηση στη στάση του λεωφορείου με μια γυναίκα με μαύρο βελούδινο καπέλο, πλατύγυρο σαν γυναίκα απ' τα υψίπεδα του Περού, και πρόσωπο στεγνό μα θηλυκό, ερεθίζει το βλέμμα του συγγραφέα-συλλέκτη εκτυπώσεων, από τις οποίες ορισμένες θα διεκδικήσουν αργότερα τη χειραφέτησή τους με τη μορφή διηγήματος.

Ο τίτλος της συλλογής υπογραμμίζει το βασικό χαρακτηριστικό του ύφους του θεσπρωτού συγγραφέα, που αντλεί από τη λαϊκή γλώσσα, από την ντοπιολαλιά του χωριού του: «Τα όνειρα μου δέλουν». Λέξη ομηρική το «δέλος», έφθασε και παρέμεινε στο χωριό του μέσα από τα μονοπάτια του χρόνου, εξηγεί ο συγγραφέας, ως «δέλος», αυτό που δηλώνει, που αποκαλύπτει. Είκοσι δύο σύντομα διηγήματα, των τεσσάρων-πέντε σελίδων το καθένα, μεγάλης αφηγηματικής οικονομίας, λιτής γλώσσας και πυκνής έκφρασης, μιλούν για την ακροσφαλή μεθοριακή γραμμή της ανθρώπινης ύπαρξης με γλώσσα προφορική, σε μια πεζογραφία μεστή, καιρία, ουσιαστική, η οποία έχει δείξει εκφραστικούς δρόμους και θεματικές περιοχές που αξιοποιεί δημιουργικά η νεότερη γενιά διηγηματογράφων.

Είκοσι δύο σύντομα διηγήματα, των τεσσάρων-πέντε σελίδων το καθένα, μεγάλης αφηγηματικής οικονομίας, λιτής γλώσσας και πυκνής έκφρασης, μιλούν για την ακροσφαλή μεθοριακή γραμμή της ανθρώπινης ύπαρξης με γλώσσα προφορική, σε μια πεζογραφία μεστή, καιρία και ουσιαστική

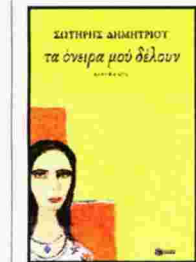
γής του Δημητρίου (*Ντιάλιθ μ. Χριστάκη*, Υψίλον, 1987) δεν έχει η μητέρα του διηγήματος «Σύγχυση ταυτότητας» η οποία δεν βγάζει τον ομοφυλόφιλο γιο της στο κλαρί, «θεραπεύει» όμως την «αποκλίνουσα» ερωτική του συμπεριφορά με μια μεγαλύτερη απόκλιση από τους ερωτικούς και ηθικούς κανόνες. Άνθρωποι κανονικοί, βαδίζουν στην κόψη των οικογενειακών και των διαπροσωπικών σχέσεων, χάνοντας σε ένα φευγαλέο περιστατικό την ισορροπία τους στο όριο μεταξύ επιτρεπτού και ανεπιτρεπτού, ιερού και ανόσιου.

Στις ψυχοπαθολογικές περιπτώσεις, του εμμονικού με τους ήχους των σιαγόνων («Μισοφωνία»), της αλλόκοτης γυναίκας με τη συλλογή από νεκρά ζώφια διατηρημένα σε φορμόλη («Ναξία σμί-

ανάγκη για συντροφικότητα και για ερωτική επαφή.

Μια μικρή κίνηση κατανόησης και συμπάθειας αρκεί κάποιες σπάνιες στιγμές για να ανατρέψει τις επικίνδυνες ισορροπίες («Ένα χεράκι απ' έξω») φωτίζοντας για μια στιγμή το σκοτάδι ρευστών ψυχολογικών κόσμων. Μια συναρπαστική καταβύθιση στον κόσμο του φανταστικού, από όπου άντλησε το υλικό του το μυθιστόρημα *Σαν το λίγο το νερό* (Ελληνικά Γράμματα, 2008), είναι το εξαιρετικό διήγημα «Βραδεία εξημέρωση», μια προσπάθεια προσέγγισης ανθρώπου-γάτας. Η αποσυμπίεση, η ρήξη του πυκνού πέπλου του τραγικού, έρχεται με το «Δέκα χρόνια ανεμελιάς». Ένας συγγραφέας αναγνωρισμένος και δημοφιλής, που αισθάνεται ξαφνικά ασήκωτο το βάρος της

Σωτήρης Δημητρίου
Τα όνειρα μου δέλουν
Διηγήματα
Εκδόσεις Πατάκη,
2015, σελ. 119,
τιμή 9,90 ευρώ

Ο συγγραφέας
Σωτήρης Δημητρίου

